రాజస్థాన్ రాష్ట్రం

వర్సెస్

భూప్ రామ్

1997
జనవరి 13

[డా. ఎ. ఎస్. ఆనంద్ మరియు కె.టి. థామస్, న్యాయమూర్తులు.]

క్రిమినల్ శాసనముః

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1973: సెక్షన్ 164.

మరణ వాంగ్మూలం-మరణించినవారి వాంగ్మూలాన్ని బాగ్రీ భాషలో నమోదు చేయడం-మేజిస్ట్రేట్ దానిని హిందీలో రికార్డ్ చేయగా-ప్రశ్నోత్తరాలు ప్రశ్న మరియు సమాధానాల రూపంలో కాకుండా కథనం రూపంలో నమోదు చేయబడ్డాయి-తీర్పు: మరణ వాంగ్మూలం వేరే భాషలో నమోదు చేయబడినంత మాత్రాన అది దెబ్బతినలేదు-దాని ఆధారంగా నేరం రుజువు చేయబడవచ్చు-మరణ ప్రకటనపై ఆధారపడకుండా మరియు ట్రయల్ కోర్టు నమోదు చేసిన శిక్షను రద్దు చేయడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసింది-సాక్ష్య చట్టం 1872, సెక్షన్ 32.

సాక్ష్యాధారాల చట్టం 1872: సెక్షన్ 27.

నేరానికి సం బంధించిన ఆయుధం-మరో కేసులో దర్యాప్తు సమయంలో నిందితులు చేసిన వాంగ్మూలం ఆధారంగా రికవరీ-నిర్బంధానికి షరతులు - సాక్ష్యాల్లో ఆమోదయోగ్యమైన సమాచారం-ఒకే నేరానికి సంబంధించి సమాచారం సరఫరా చేయబడిందా లేదా వేరే నేరానికి సంబంధించినదా అనేది ముఖ్యం కాదు.

తుపాకి-స్వాధీనం-నిందితుల సూచన మేరకు-బాలిస్టిక్ నిపుణుడు- మృతుడి శరీరం నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్న బుల్లెట్ ను పిస్టల్ నుంచి పేల్చి ఉండవచ్చని-హైకోర్టు ఈ పరిస్థితిని పట్టించుకోలేదు-తుపాకిని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి సంబంధించిన సాక్ష్యాల న్యాయపరమైన చిక్కులను పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు ఈ పరిస్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

భారత శిక్షాస్మృతి 1860లోని సెక్షన్ 302 ప్రకారం నిందితుడిని దోషిగా తేల్చారు. కానీ, అప్పీలుపై హైకోర్టు ప్రతివాదిని నిర్దోషిగా ప్రకటించింది. అందుకే ఈ అప్పీల్.

ప్రాసిక్యూషన్ ప్రకారం , మృతురాలు మొదట ప్రతివాది సోదరుడిని వివాహం చేసుకుంది , అతను కొంతకాలం వైవాహిక జీవితం తర్వాత మరణించాడు. ఆ తర్వాత మృతురాలిని ప్రతివాదికి ఇచ్చి వివాహం చేసినప్పటికీ భార్యాభర్తల మధ్య తరచూ తగాదాలు , గొడవలు జరుగుతుండడంతో కొత్త బంధం దెబ్బతింది. మృతురాలు తల్లిదండ్రుల ఇంట్లో నివాసం ఉంటోంది. భార్యాభర్తల మధ్య మనస్పర్థలు తారాస్థాయికి చేరడంతో మృతురాలిని వదిలించుకోవాలని భావించాడు. దీంతో ప్రతివాది సంఘటన జరిగిన రోజు రాత్రి మృతురాలి ఇంటికి వెళ్లి తుపాకీతో కాల్చి చంపాడు. మృతురాలిని ఆసుపత్రికి తరలించి ఆమె మరణ వాంగ్మూలాన్ని జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ నమోదు చేశారు.

మరో క్రిమినల్ కేసుకు సంబంధించి ప్రతివాదిని అరెస్టు చేశామని , అతని నుండి సేకరించిన సమాచారం ఆధారంగా పోలీసులు తుపాకిని స్వాధీనం చేసుకున్నారు. మృతుడి శరీరం నుండి స్వాధీనం చేసుకున్న తుపాకితో పాటు బుల్లెట్ ను బాలిస్టిక్ నిపుణుడికి పంపగా ఆ తుపాకి నుండి బుల్లెట్ పేలి ఉండొచ్చని అభిప్రాయపడ్డారు.

మేజిస్ట్రేట్ అడిగిన ప్రశ్నలకు బాధితురాలు బగ్రి భాషలో సమాధానమివ్వగా, మేజిస్ట్రేట్ హిందీలో ప్రశ్నోత్తరాల రూపంలో కాకుండా కథనం రూపంలో నమోదు చేయడంతో మరణ వాంగ్మూలంపై చర్యలు తీసుకునేందుకు హైకోర్టు నిరాకరించింది. పిస్టల్ రికవరీకి సంబంధించిన సాక్ష్యాలు సాక్ష్యాధారాల చట్టం 1872లోని సెక్షన్ 27 పరిధికి వెలుపల ఉన్నాయని , మరో కేసు దర్యాప్తులో రికవరీ జరిగిందని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. బాలిస్టిక్ నిపుణుడి అభిప్రాయాన్ని కూడా హైకోర్టు పట్టించుకోలేదు. అందుకే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ విజ్ఞప్తి చేసింది.

అప్పీలును అనుమతించిన ఈ కోర్టు

తదనుగుణంగా1.1. మృతురాలు తన సొంత భాషలో వాంగ్మూలం ఇచ్చిందని భావించి , వేరే భాషలో నమోదు చేసినంత మాత్రాన మరణ వాంగ్మూలం నిష్ఫలం కాదు. సాక్షులు తమ భాషలో సాక్ష్యం చెప్పినప్పుడు కూడా కోర్టులు కోర్టు భాషలో సాక్ష్యాలను నమోదు చేయడం అసాధారణమేమీ కాదు. న్యాయాధికారులు పార్టీల భాష నుండి కోర్టు భాషలోకి ప్రకటనలను అనువదించే పద్ధతికి అలవాటు పడ్డారు. అటువంటి అనువాద ప్రక్రియ దానిలోని సత్యాన్ని అనుమానించడానికి ఇతర కారణాలు ఉంటే తప్ప , ప్రకటన యొక్క ఆమోదయోగ్యతను లేదా దాని విశ్వసనీయతను భంగపరచదు. [19S·E]

1.2. మేజిస్ట్రేట్ దానిని ప్రశ్నలు మరియు సమాధానాల రూపంలో నమోదు చేయనంత మాత్రాన మరణ వాంగ్మూలము చెడ్డది కాదు. రూపం కాదు పదార్థమే ముఖ్యం అన్నది సిద్ధాంతం. మరణిస్తున్న వ్యక్తిని అడిగే ప్రశ్నలు లాంఛనప్రాయమైనవి కావున ఇచ్చిన సమాధానాలు భౌతికమైనవి. చనిపోతున్న వ్యక్తి చెప్పిన విషయాలను తెలుసుకోవడానికి క్రిమినల్ కోర్టులు ఆసక్తి చూపవచ్చు మరియు అతనిని అడిగే ప్రశ్నలు సాధారణంగా చాలా ముఖ్యమైనవి కావు. అతని మరణానికి దారితీసిన లావాదేవీ పరిస్థితులకు సంబంధించిన వివరణలోని ఆ భాగానికి ఆమోదయోగ్యత యొక్క మంజూరు లభిస్తుంది.ఇక్కడ అలాంటి వివరణ ప్రశ్నోత్తరాల రూపంలో లేదనే పాండిత్యపరమైన ఆవరణలో అతిగా వేయడం సరికాదు. [195 – G–H]

గణపతి మహాదేవ్ మణి వర్సెస్ మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం, [1993] సప్లిమెంట్. 2 SCC 242, ఆధారపడింది.

2.1 సాక్ష్యాధారాల చట్టం , 1872లోని సెక్షన్ 27లో పోలీసులకు వాంగ్మూలాన్ని లేదా నిందితుడిని అంగీకరించడానికి వ్యతిరేకంగా నిషేధ కవర్‌ను విప్పడానికి నిర్దేశించిన షరతులు సంతృప్తి చెందాయి. అవి: (1) నిందితుల నుండి అందిన సమాచారం ఫలితంగా ఒక వాస్తవాన్ని కనుగొనాలి; (2) అతను ఒక నేరానికి పాల్పడినట్లు ఆరోపించబడాలి; (3) అతను సమాచారాన్ని అందించినప్పుడు అతను ఒక పోలీసు అధికారి అదుపులో ఉండాలి;(4) అలా కనిపెట్టిన వాస్తవాన్ని సాక్షి సాక్ష్యం చెప్పాల్సింది. ఆ షరతులు సంతృప్తి చెందితే , అటువంటి ఆవిష్కరణకు దారితీసిన నిందితులు ఇచ్చిన సమాచారంలో కొంత భాగం నిషేధ పరిధి నుండి తొలగించబడుతుంది మరియు అది సాక్ష్యాలలో ఆమోదయోగ్యం అవుతుంది. అదే నేరానికి సంబంధించి సమాచారం అందించబడిందా లేక వేరే నేరానికి సంబంధించి అందించబడిందా అనేది ముఖ్యం కాదు. [196 – E–F]

2.2. ఈ కేసులో , పోలీసులు కనుగొన్న వాస్తవం తుపాకి , నేరానికి ఆయుధం కాదు , కానీ నిందితుడు ఆ తుపాకిని పాతిపెట్టాడు మరియు దానిని ఎక్కడ పూడ్చిపెట్టారో అతనికి తెలుసు. వాస్తవానికి, తుపాకిని పోలీసులు స్వాధీనం చేసుకున్న తర్వాతే ఈ వాస్తవాన్ని కనుగొనడం పూర్తయింది.

పులుదూరి కొట్టాయా వర్సెస్ ఎంపరర్, ఎఐఆర్ (1947) పిసి 67, ఆమోదించబడింది

జాఫర్ హుస్సేన్ దస్తగిర్ వర్సెస్ మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం, AIR (1970) SC 1934; కె. చిన్నస్వామి రెడ్డి వర్సెస్ రాష్ట్రం A. P. & Anr. , AIR (1962) SC 1788; ఇయర్భద్రప్ప అలియాస్ కృష్ణప్ప వర్సెస్ కామటక రాష్ట్రం, [1983] 2 SCC 330; రణబీర్ యాదవ్ వర్సెస్ బీహార్ రాష్ట్రం, [1995] 4 SCC 392 మరియు షంషుల్ కన్వర్ వర్సెస్ యు. పి. రాష్ట్రం, [1995] 4 ఎస్. సి. సి. 430, దానిపై ఆధారపడింది.

3. బాలిస్టిక్ నిపుణుడి నివేదిక క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ , 1973 లోని సెక్షన్ 293 ప్రకారం బుల్లెట్ మరియు పిస్టల్ (ఈ కేసులో ప్రమేయం ఉంది) ను సూక్ష్మంగా పరిశీలించినట్లు రుజువు చేస్తుంది మరియు నిపుణుడు ఆ పిస్టల్ నుండి బుల్లెట్ కాల్చి ఉండవచ్చని అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేశాడు. ఈ పరిస్థితిని, హైకోర్టు పట్టించుకోనప్పటికీ, పిస్టల్ రికవరీకి సంబంధించిన సాక్ష్యాల యొక్క చట్టపరమైన చిక్కులను పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు గుర్తుంచుకోవాలి. [197 –F]

క్రిమినల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి: క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం. 377/1996.

రాజస్థాన్ హై కోర్టు యొక్క 29-8-95 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.D.B. crl A నెం. 258/1989 ఉద్భవించినది.

అప్పీలుదారు తరపున అరుణేశ్వర్ గుప్తా తరపున శ్రీమతి అల్కా అగర్వాల్.

ప్రతివాది తరపున దూంగర్ సింగ్, వి. జె. ఫ్రాన్సిస్ మరియు పిఐ జోస్.

న్యాయస్థానం యొక్క తీర్పు గౌరవ న్యాయమూర్తి థామస్ చే వెలువరించబడినది.

ప్రతివాది భార్య (Mst. చాప్లీ) 20.7.1985న తన ఇంట్లో నిద్రిస్తుండగా కాల్చి చంపబడింది. ప్రతివాది భూప్ సింగ్ హంతకుడు అని ఆరోపించారు. పోలీసులు , విచారణ తర్వాత , ఆరోపణను సమర్థించారు మరియు అతనికి జరిమానా విధించారు. సెషన్స్ కోర్టు అతడిని హత్య కేసులో దోషిగా నిర్ధారించినప్పటికీ, రాజస్థాన్ హైకోర్టు అతడిని నిర్దోషిగా ప్రకటించింది. పైన పేర్కొన్న నిర్దోషిత్వాన్ని సవాలు చేస్తూ రాజస్థాన్ రాష్ట్రం ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా ఈ అప్పీల్ దాఖలు చేసింది.

ప్రాసిక్యూషన్ కేసు చాలా చిన్న కథ : చాప్లీ మొదట ప్రతివాది సోదరుడిని వివాహం చేసుకున్నారు, కొద్దికాలం వైవాహిక జీవితం తరువాత అతను మరణించాడు. ఆ తరువాత , చాప్లీని ప్రతివాదికి ఇచ్చి వివాహం చేశారు , కాని భార్యాభర్తల మధ్య తరచూ తగాదాలు మరియు గొడవలతో

కొత్త బంధం దెబ్బతింది. చాప్లీ తన తల్లిదండ్రుల ఇంట్లో నివసిస్తోంది. భార్యాభర్తల మధ్య మనస్పర్థలు తిరిగి రాలేని స్థితికి చేరుకోవడంతో ఆమెను వదిలించుకోవాలని భావించాడు. దీంతో సంఘటన జరిగిన రోజు రాత్రి ఆమె ఇంటికి వెళ్లి తుపాకీతో ఆమెపై కాల్పులు జరిపాడు. అతను మళ్లీ తుపాకీని ఉపయోగించడానికి ప్రయత్నించగా, మొదటి కాల్పుల శబ్దం విన్న చాప్లీ తండ్రి అతని వైపు పరిగెత్తి అతన్ని పట్టుకున్నాడు, కాని హంతకుడు తుపాకితో తప్పించుకున్నాడు.

తన భర్త భూప్ సింగ్ తనపై కాల్పులు జరిపాడని చాప్లీ ఇంట్లో ఉన్న వారందరికీ చెప్పింది. ఆమెను ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్లగా, ఆమె మరణ వాంగ్మూలాన్ని నమోదు చేయవచ్చని జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కు తెలియజేయాల్సిన అవసరం ఉందని ఆమెకు చికిత్స అందించిన డాక్టర్ భావించారు. దాని ప్రకారం పిడబ్ల్యు 5 – అల్వార్ లోని ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ భగవాన్ సింగ్ ఆసుపత్రికి వెళ్లి ఆమె మరణ వాంగ్మూలాన్ని నమోదు చేశారు. మధ్యాహ్నం 2.30 గంటలకు ఆమె తుది శ్వాస విడిచారు. ఇరుగుపొరుగు, భజన్‌లాల్ వాంగ్మూలము ఆధారంగా పోలీసులు కేసు నమోదు చేశారు. 22.7.1985న, ప్రతివాది మరొక క్రిమినల్ కేసుకు సంబంధించి అరెస్టు చేయబడ్డాడు మరియు అతని నుండి సేకరించిన సమాచారం ఆధారంగా పోలీసులు ఆర్టికల్ 4 – తుపాకిని స్వాధీనం చేసుకున్నారు.

చాప్లీ శరీరం నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్న బుల్లెట్ తో పాటు ఆర్టికల్ 4 – తుపాకిని బాలిస్టిక్ నిపుణుడికి పంపించారు. సదరు నిపుణుడు తన నివేదికలో పేర్కొన్న తుపాకి నుండి బుల్లెట్ పేల్చే అవకాశం ఉందని ధృవీకరించారు.

విచారణ సమయంలో చాప్లీ తండ్రి (రామ్ రతన్ – పిడబ్ల్యుఎల్) ఆమె సోదరి (రామేశ్వరి – పిడబ్ల్యు 2) మరియు మొదటి వాంగ్మూల సమాచార ఇచ్చిన భజన్ లాల్ – పిడబ్ల్యు 3 ప్రతివాదికి మద్దతు ఇవ్వడంతో వారిని శత్రువులుగా ప్రకటించారు. ఆమెను ఎవరో కాల్చి చంపారని, ప్రతిస్పందకురాలిని తప్పుగా ఇరికించారని అతని వాదన. చాప్లీ తల్లి శ్రీమతి. అతని అభ్యర్థనకు మద్దతుగా మంగ్లీని ప్రతివాది డిఫెన్స్ సాక్షి నం. 2గా విచారించారు. అయితే, ట్రయల్ కోర్టు, PWl, PW2 మరియు PW3 మరియు PW2 యొక్క సాక్ష్యాలను తిరస్కరించిన తరువాత, PW5 – జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ మరియు ఆర్టికల్ 4 – పిస్టల్ యొక్క పునరుద్ధరణకు సంబంధించిన సాక్ష్యాలపై కూడా పూర్తిగా ఆధారపడి మరణిస్తున్న డిక్లరేషన్‌పై పూర్తిగా ఆధారపడింది. ప్రతివాది మరియు అతనికి జీవిత ఖైదు విధించారు.

ప్రతివాది దాఖలు చేసిన అప్పీల్‌ను విచారించిన రాజస్థాన్ హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ మరణ వాంగ్మూలము పై చర్య తీసుకోవడానికి నిరాకరించింది. తుపాకి రికవరీకి సంబంధించిన సాక్ష్యాలు మరో కేసు దర్యాప్తులో రికవరీ అయినంత వరకు సాక్ష్యాధారాల చట్టంలోని సెక్షన్ 27 పరిధికి అతీతంగా ఉన్నాయని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ప్రాసిక్యూషన్ ప్రారంభించడానికి ఇంకేమీ లేనందున, డివిజన్ బెంచ్ ప్రతివాదిని విడిచిపెట్టింది.

PW5 జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ నమోదు చేసిన మరణ వాంగ్మూలము విశ్వసనీయంగా ఉంటే, ఎటువంటి మద్దతు ఆధారాలు లేకుండా కూడా దానిపై దోషిగా నిర్ధారించడానికి చట్టపరమైన అడ్డంకులు లేవు.

ఆమె భర్త భూప్ సింగ్ ఆమెను తుపాకీతో కాల్చాడని పీ-8 మరణ వాంగ్మూలములో స్పష్టంగా ఉంది. కానీ హైకోర్టు న్యాయమూర్తులు పి-8 మరణ ప్రకటనలోని రెండు లక్షణాలను లోపాలుగా ఎత్తిచూపారు, దాని స్పష్టమైన విలువను దెబ్బతీశారు. మొదటిది, మృతురాలు మేజిస్ట్రేట్ అడిగిన ప్రశ్నలకు బాగ్రీ భాషలో సమాధానం ఇవ్వగా, PW 5 దానిని హిందీ భాషలో కథనం రూపంలో నమోదు చేసింది. డివిజన్ బెంచ్ ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్ మరణ వాంగ్మూలాన్ని ప్రశ్నలు, సమాధానాల రూపంలో నమోదు చేయాలి. రెండవది, మృతుడు స్పృహతో మరణ వాంగ్మూలాన్ని ఇచ్చే స్థితిలో ఉన్నాడా లేదా అని PW 5 మేజిస్ట్రేట్ డాక్టర్ నుండి నిర్ధారించలేదు.

బుల్లెట్ గాయంతో మృతురాలిని ఆసుపత్రికి తీసుకువచ్చినప్పుడు మొదట చికిత్స అందించిన డాక్టర్ నరేష్ కుమార్ (PW-7) చాప్లీ నుండి మరణ వాంగ్మూలాన్ని నమోదు చేయవచ్చని భావించినందున అతను మేజిస్ట్రేట్ కు అభ్యర్థన పంపినట్లు ఆధారాలు ఇచ్చారు. PW 5 - జ్యూడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ మృతుడు చెప్పిన విషయాలను హిందీలో రికార్డ్ చేసినట్లు వాంగ్మూలం ఇచ్చారు. వైద్యుడు, మరియు జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ వాంగ్మూలం ఇచ్చినప్పుడు మృతుడు స్పృహలో ఉన్నాడని ఒక మాటలో చెప్పారు. పై పరిస్థితిలో జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కు వాంగ్మూలం ఇచ్చినప్పుడు మృతురాలికి స్పృహ ఉండేది కాదని హైకోర్టు భావించడానికి సమంజసం కాదు. అదేవిధంగా, మృతురాలు హిందీలో మాట్లాడేది కాదని ఒక తప్పుడు అంచనా, ఎందుకంటే PW 5 తన సాక్ష్యంలో మృతురాలు హిందీలో సమాధానాలు ఇచ్చిందని సానుకూలంగా పేర్కొంది, లేకపోతే, మృతురాలు తనతో చెప్పినదానికి భిన్నంగా జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ రికార్డ్ చేసేవారని అనుకోవడం చాలా ఎక్కువ:

మృతురాలు తన సొంత భాషలో వాంగ్మూలం ఇచ్చిందని భావించి , వేరే భాషలో నమోదు చేసినంత మాత్రాన మరణ వాంగ్మూలం క్షీణించదు. సాక్షులు తమ భాషలో సాక్ష్యం చెప్పినప్పుడు కూడా కోర్టులు కోర్టు భాషలో సాక్ష్యాలను నమోదు చేయడం అసాధారణం కాదని మేము గుర్తుంచుకోవాలి. న్యాయాధికారులు పార్టీల భాష నుంచి కోర్టు భాషలోకి ప్రకటనలను అనువదించే పద్ధతికి అలవాటు పడ్డారు. అటువంటి అనువాద ప్రక్రియ దాని సత్యాన్ని అనుమానించడానికి ఇతర కారణాలు ఉంటే తప్ప, ప్రకటన యొక్క ఆమోదయోగ్యతను లేదా దాని విశ్వసనీయతను దెబ్బతీయదు.

మేజిస్ట్రేట్ దానిని ప్రశ్నలు , సమాధానాల రూపంలో నమోదు చేయనందున మాత్రాన మరణ వాంగ్మూలము చెడ్డది కాదు. రూపం కాదు , పదార్థమే ముఖ్యం అని అంటారు. చనిపోతున్న వ్యక్తిని అడిగే ప్రశ్నలు లాంఛనప్రాయంగా ఉంటాయి , అందువల్ల ఇచ్చిన సమాధానాలు మెటీరియల్ గా ఉంటాయి. మరణిస్తున్న వ్యక్తి చెప్పిన విషయాల్లోని విషయాలను తెలుసుకోవడానికి క్రిమినల్ కోర్టులు ఆసక్తిని కలిగిస్తాయి మరియు అతడిని అడిగిన ప్రశ్నలు సాధారణంగా అంత ముఖ్యమైనవి కావు.అతని మరణానికి దారితీసిన లావాదేవీ యొక్క పరిస్థితులకు సంబంధించిన ప్రకటన లోని ఆ భాగం ఆమోదయోగ్యత యొక్క అనుమతిని పొందుతుంది. ఇక్కడ అటువంటి ప్రకటనను ప్రశ్నోత్తరాల రూపంలో నమోదు చేయలేదని ఒక ప్రాతిపదికపై విసిరేయడం సరికాదు (గణపత్ మహాదేవ్ మణి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర, [1993] 2 SCC 242.)

మేము Ext P-8 మరణ వాంగ్మూలమును స్పష్టమైన మరియు నిస్సందేహమైన ప్రకటనగా గుర్తించాము. అటువంటి చాలా విలువైన మరియు దృఢమైన సాక్ష్యాధారాలను కొట్టివేయడానికి హైకోర్టు ఎత్తి చూపిన కారణాలు చాలా బలహీనంగా ఉన్నాయి.

తుపాకి స్వాధీనానికి సంబంధించిన సాక్ష్యాలను , మరో కేసుకు సంబంధించి తుపాకిని స్వాధీనం చేసుకున్నారనే కారణంతో నిందితుడి వాంగ్మూలాన్ని హైకోర్టు పక్కనపెట్టింది. ప్రతివాదిపై 9.7.1985న క్రైమ్ 116/ 1985గా కేసు నమోదు చేసి , దానికి సంబంధించి 22.7.1985న అరెస్టు చేశారు. PW 12 – రైజింగ్ నగర్ పోలీస్ స్టేషన్ SHO ఈ కేసులో ప్రతివాదిని ప్రశ్నించినప్పుడు పిస్టల్ను బ్యాగులో చుట్టి తన ఇంటి సమీపంలో పాతిపెట్టినట్లు చెప్పాడు. ప్రతివాదిని ఆ ప్రదేశానికి తీసుకువెళ్లినప్పుడు అతను ఆర్టికల్ 4 – తుపాకిని తొలగించి పోలీసులకు అప్పగించాడు.

ప్రతివాది ఆర్టికల్ 4 – తుపాకిని పాతిపెట్టారనే వాస్తవాన్ని PW12 కనుగొన్నట్లు పై సాక్ష్యం నుండి స్పష్టమవుతుంది. అతను తుపాకీని తన ఇంటి సమీపంలోని నేలలో పాతిపెట్టినట్లు పోలీసులకు

అతను ఇచ్చిన వాంగ్మూలం, సెక్షన్ 27 ప్రకారం ఆమోదయోగ్యమైనందున సాక్ష్యాధారాల చట్టంలోని సెక్షన్ 25 & 26లో విధించబడిన నిషేధం నుండి తొలగించబడింది. నిందితుల వాంగ్మూలాన్ని పోలీసులకు సమర్పించకుండా నిషేధ ముసుగును తొలగించడానికి సెక్షన్ 27లో నిర్దేశించిన షరతులు సంతృప్తికరంగా ఉన్నాయి. అవి ఇలా ఉన్నాయి: (1) నిందితుల నుండి అందిన సమాచారం ఫలితంగా ఒక వాస్తవాన్ని కనుగొనాలి ; (2) అతనిపై నేరం మోపబడి ఉండాలి ; (3) అతను సమాచారాన్ని అందించినప్పుడు అతను ఒక పోలీసు అధికారి కస్టడీలో ఉండాలి ;(4) అలా కనిపెట్టిన వాస్తవాన్ని సాక్షి సాక్ష్యమివ్వాలి. ఆ షరతులు సంతృప్తి చెందితే , అటువంటి ఆవిష్కరణకు దారితీసిన నిందితులు ఇచ్చిన సమాచారంలో కొంత భాగం నిషేధ పరిధి నుండి తొలగించబడుతుంది మరియు అది సాక్ష్యాలలో ఆమోదించబడుతుంది. అదే నేరానికి సంబంధించి సమాచారం అందించారా లేక వేరే నేరానికి సంబంధించిన సమాచారం అందించారా అనేది ముఖ్యం కాదు. ఇక్కడ పోలీసులు కనుగొన్న వాస్తవము ఏమిటంటే ఆర్టికల్ 4 – తుపాకి కాదు , కానీ నిందితుడు ఆ తుపాకిని పాతిపెట్టాడు మరియు దానిని ఎక్కడ పూడ్చిపెట్టారో అతనికి మాత్రమే తెలుసు. వాస్తవానికి , తుపాకిని పోలీసులు స్వాధీనం చేసుకున్న తర్వాతే ఈ వాస్తవాన్ని కనుగొనడం పూర్తయింది.

ఈ సందర్భంలో, పులుకూరి కొట్టాయ వర్సెస్ ఎంపరర్ , ఎఐఆర్ (1947) పిసి 67 లో సర్ జాన్ బ్యూమాంట్ యొక్క ప్రసిద్ధ మాటలను ఉదహరించడం సముచితమని మేము భావిస్తున్నాము:

> "వారి లార్డ్‌షిప్‌ల దృష్టిలో, సెక్షన్‌లోని 'కనుగొన్న వాస్తవాన్ని' ఉత్పత్తి చేయబడిన వస్తువుతో సమానంగా పరిగణించడం తప్పు; కనుగొనబడిన వాస్తవం వస్తువు ఉత్పత్తి చేయబడిన ప్రదేశం మరియు నిందితులకు ఈ మరియు సమాచారం గురించి తెలిసిన జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉంటుంది. ఇవ్వబడినది ఈ వాస్తవంతో స్పష్టంగా సంబంధం కలిగి ఉండాలి.: .. "నా ఇంటి పైకప్పులో దాచిన కత్తిని నేను కనుగొన్నాను" అని కస్టడీలో ఉన్న వ్యక్తి ఇచ్చిన సమాచారం కత్తిని కనుగొనడానికి దారితీయదు ; కత్తులు చాలా సంవత్సరాల క్రితం కనుగొనబడ్డాయి. సమాచారం ఇచ్చే వ్యక్తి ఇంట్లో కత్తిని దాచి ఉంచారనే వాస్తవాన్ని కనుగొనడానికి ఇది దారి తీస్తుంది మరియు ఆ కత్తిని నేరం చేయడానికి ఉపయోగించినట్లు రుజువైతే , కనుగొనబడిన వాస్తవం చాలా సందర్భోచితంగా ఉంటుంది."

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడినది)

దానిలోని నిష్పత్తి క్లాసికస్ గా మారింది మరియు దాని ప్రకటన తరువాత అర్ధ శతాబ్దం గడిచినా దాని ఫోరెన్సిక్ విలువ తగ్గలేదు. (ఉదా: జాఫర్ హుస్సేన్ దాసియాగిర్ వర్సెస్ ది స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర, ఏఐఆర్ (1970) ఎస్సీ 1934 ; కె.చిన్నస్వామి రెడ్డి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్ & ఎ.ఎన్.ఆర్., ఎ.ఐ.ఆర్ (1962) ఎస్సీ 1788 ; ఎర్రభద్రప్ప అలియాస్ కృష్ణప్ప వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ కమటక, (1983) 2 ఎస్ సిసి 330 ; రణబీర్ యాదవ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ , (1995) 4 ఎస్సిసి 392 మరియు షంషుల్ కన్వర్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ యుపి, (1995) 4 ఎస్సిసి 430.)

Ext. P-14 అనేది 8.4.86 నాటి నివేదిక , డాక్టర్ P.S. మనోచా, (అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్ ఆఫ్ స్టేట్ ఫోరెన్సిక్ సైన్స్ లాబొరేటరీ , రాజస్థాన్). క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్‌లోని సెక్షన్ 293 ప్రకారం సాక్ష్యంగా ఉన్న నివేదిక బుల్లెట్ మరియు పిస్టల్ (ఈ కేసులో ప్రమేయం) సూక్ష్మదర్శినిగా పరిశీలించబడిందని రుజువు చేసింది మరియు నిపుణులు పేర్కొన్న పిస్టల్ నుండి బుల్లెట్ పేల్చబడి ఉండవచ్చని అభిప్రాయపడ్డారు. ఇది హైకోర్టు పట్టించుకోనప్పటికీ , ఆర్టికల్ 4 – పిస్టల్ రికవరీకి సంబంధించిన సాక్ష్యాల యొక్క న్యాయపరమైన చిక్కులను పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు మేము గుర్తుంచుకోవలసిన మరొక పరిస్థితి ఇది.

పైన పేర్కొన్న కారణాల దృష్ట్యా , సాక్ష్యాధారాల చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం స్పష్టంగా ఆమోదయోగ్యమైన ఆర్టికల్ 4 – పిస్టల్‌ను దాచిపెట్టడం గురించి ప్రతివాది తనకు తెలిపిన PW 12 సాక్ష్యాధారాలను పక్కనపెట్టడంలో హైకోర్టు స్పష్టంగా తప్పు చేసిందని మేము దృఢంగా భావిస్తున్నాము.

పైన పేర్కొన్న రెండు అత్యంత విలువైన సాక్ష్యాధారాలను తోసిపుచ్చుతూ హైకోర్టు తీవ్ర తప్పిదం చేసినందున నిర్దోషుల ఉత్తర్వుల్లో జోక్యం చేసుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. అందువల్ల , మేము తీర్పును చెడగొట్టాము మరియు ట్రయల్ కోర్టు ప్రతివాదికి విధించిన శిక్షను మరియు శిక్షను పునరుద్ధరిస్తాము. శిక్ష అనుభవించినందుకు ప్రతివాదిని జైల్లో పెట్టడానికి తక్షణ చర్యలు తీసుకోవాలని శ్రీ గంగానగర్ సెషన్స్ జడ్జిని ఆదేశిస్తున్నాము.